

భారతదేశంలో పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాలు | APPSC, TSPSC Groups

భారతదేశంలో పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాలు: దారిద్యరేఖకు దిగువన ఉన్న కుటుంబాలు మరియు కుటుంబాలకు తగినంత ఆహారం, ఆర్థిక సహాయం మరియు ప్రాథమిక అవసరాలను అందించడం ద్వారా దేశంలో పేదరిక వ్యాప్తిని తగ్గించడం భారతదేశంలో పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాలు లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాయి. పేదరికానికి అనేక కారణాలు ఉన్నాయి, కానీ ఇది నిస్సందేహంగా శ్రేయస్సు లేకపోవడం. తక్కువ వేతనాలు మరియు మానవ జీవనోపాధికి అవసరమైన నిత్యావసర వస్తువులు మరియు సేవలను పొందలేకపోవడం పేదరికానికి ఉదాహరణ. తక్కువ స్థాయి విద్య, ఆరోగ్యం, పరిమిత స్థాయిలో పారిశుధ్య సౌకర్యాలు, వాక్యూ లేకపోవడం, ఆర్థిక స్తోమత లేకపోవడం, తగినంత శారీరక భద్రత లేకపోవడం, ఒకరి స్థితిని మెరుగుపర్చుకునే అవకాశాలు ఇవన్నీ భారత ప్రభుత్వ పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాల ద్వారా సాధ్యమయ్యాయి.

నిరుపేదలు చురుకుగా పాల్గొని అభివృద్ధి చెందుతున్న ప్రక్రియకు దోహదం చేయడం ప్రారంభిస్తేనే పేదరికం విజయవంతంగా నిర్మూలించబడుతుంది. అణగారిన ప్రజలు పాల్గొనడానికి సాధికారత మరియు ప్రోత్సహించే సామాజిక సమీకరణ ప్రక్రియ ద్వారా ఇది సాధించబడుతుంది. అదనంగా, ఇది కెరీర్ అవకాశాలను తెరవడానికి సహాయపడుతుంది, ఇది ఆదాయం, నైపుణ్య అభివృద్ధి, ఆరోగ్యం మరియు అక్షరాస్యతలో మెరుగుదలకు దారితీస్తుంది. పేదరికంలో ఉన్న ప్రాంతాల్లో పాఠశాలలు, రోడ్లు, విద్యుత్, టెలికాం, ఐటీ సేవలు, శిక్షణ సౌకర్యాలతో సహా మౌలిక సదుపాయాలను కల్పించాలి.

Join Telegram channel to the get latest news

APPSC/TSPSC Sure shot Selection Group

భారతదేశంలో పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాలు

పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాలు దేశంలో కొనసాగుతున్న పేదరికాన్ని రూపుమాపడానికి ప్రభుత్వం చేపట్టే కార్యక్రమాలు. ఒక దేశం యొక్క పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాలను రెండు వర్గాలుగా విభజించవచ్చు: గ్రామీణ నివాసాలు లేదా ప్రాంతాలను లక్ష్యంగా చేసుకున్నవి మరియు పట్టణ నివాసాలు లేదా ప్రదేశాలను లక్ష్యంగా చేసుకున్నవి.

అయితే, ప్రభుత్వం ప్రారంభించిన కార్యక్రమాలు, ప్రాజెక్టుల్లో ఎక్కువ భాగం గ్రామీణ రంగాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని రూపొందించినవే. మెట్రోపాలిటన్ ప్రాంతాలలో పోలిస్తే గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో పేదరికం ఎక్కువగా ఉండటమే ఇందుకు కారణం. పట్టణ మరియు గ్రామీణ ప్రాంతాలు భిన్నంగా ఉండటానికి కారణమేమిటో ఇక్కడ కనుగొనండి.

పేదరికం మరియు పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాల అర్థం

పేదరికం: ప్రాథమిక జీవన నాణ్యతను కొనసాగించడానికి అవసరమైన సాధనాలు మరియు అవసరాలు లేకపోవడం పేదరికం అని నిర్వచించబడింది. ఒక వ్యక్తి తన సంపాదన జీవిత అవసరాలకు సరిపోనప్పుడు పేదరికంలో జీవిస్తున్నట్లు భావిస్తారు. ప్రపంచ బ్యాంకు పేదరికాన్ని అనేక రూపాల్లో శ్రేయస్సు యొక్క గణనీయమైన నష్టంగా నిర్వచించింది. తక్కువ జీతాలు మరియు సహేతుకమైన జీవన ప్రమాణాలకు అవసరమైన సరుకులు మరియు సేవలు అందుబాటులో లేకపోవడం పేదరికాన్ని నిర్వచించే రెండు లక్షణాలు.

పేదరిక నిర్మూలన: పేదరిక నిర్మూలన అనేది సమాజంలో పేదరిక నిర్మూలనకు చేపట్టిన సామాజిక, ఆర్థిక కార్యక్రమాల సమాహారం. ప్రపంచవ్యాప్తంగా 760 మిలియన్లకు పైగా ప్రజలను ప్రభావితం చేసే రోజువారీ ఆదాయం \$1.90 కంటే తక్కువగా ఉందని ప్రపంచ బ్యాంకు నిర్వచించింది. 2011లో దాదాపు 26.8 కోట్ల మంది భారతీయులు 1.90 డాలర్ల కంటే తక్కువ ఆదాయంతో ఈ ఘనత సాధించారు. పేదరికాన్ని నిర్మూలించడానికి మరియు వెనుకబడిన కుటుంబాలకు ప్రాథమిక అవసరాలను అందించడానికి భారత ప్రభుత్వం భారతదేశంలో వివిధ పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాల కింద అనేక ప్రణాళికలు, ప్రాజెక్టులు మరియు పథకాలను అభివృద్ధి చేసింది.

భారత ప్రభుత్వం ప్రారంభించిన పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాలు

భారతదేశంలో 1978 నుండి పేదరికాన్ని తగ్గించడానికి అనేక పథకాలు అమలు చేయబడ్డాయి, సమాజంలోని నిరుపేద సభ్యులు వివిధ పద్ధతుల ద్వారా వారి జీవన స్థాయిని పెంచుకోవడానికి సహాయపడతాయి. దిగువ పట్టిక పేదరికాన్ని తగ్గించడానికి భారత ప్రభుత్వం చేపట్టిన అన్ని కార్యక్రమాలను, అవి ప్రవేశపెట్టిన సంవత్సరం మరియు వాటి లక్ష్యాలను జాబితా చేస్తుంది.

భారత ప్రభుత్వం ప్రారంభించిన పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాలు		
పేరు	ప్రారంభించిన సంవత్సరం	పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాల లక్ష్యాలు
ఇంటిగ్రేటెడ్ రూరల్ డెవలప్ మెంట్ ప్రోగ్రామ్	1978	సమీకృత గ్రామీణాభివృద్ధి కార్యక్రమం కింద కమ్యూనిటీ ఏరియా డెవలప్ మెంట్ ప్రోగ్రామ్, కరవు పీడిత ప్రాంత కార్యక్రమం, చిన్న రైతు అభివృద్ధి సంస్థ, సన్నకారు రైతులు, వ్యవసాయ కూలి ఏజెన్సీ అన్నీ కలిపి ఉంటాయి. సమీకృత గ్రామీణాభివృద్ధి కార్యక్రమాలను అమలు చేయడం యొక్క ప్రధాన లక్ష్యం గ్రామీణ భారతదేశంలో ఆకలి, నిరుద్యోగం మరియు పేదరికం వంటి సమస్యలను పరిష్కరించడం.
ప్రధానమంత్రి గ్రామీణ ఆవాస్ యోజన	1985	ప్రతి ఒక్కరికీ ఇళ్లు కల్పించడం, గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో 13 లక్షల నివాస ప్రాంతాలను నిర్మించడం. సాధారణ ప్రజలకు ఆమోదయోగ్యమైన రాయితీలపై రుణాలు అందించడం. వార్షిక గ్యారంటీ వేతన ఉపాధి మరియు ఆన్-డిమాండ్ ఉపాధి రెండింటినీ అందించడం ద్వారా, ఈ పేదరిక నిర్మూలన ప్రాజెక్టు కుటుంబాలకు అందుబాటులో ఉన్న వేతన ఉద్యోగ అవకాశాల పరిమాణాన్ని పెంచడానికి ప్రయత్నిస్తుంది.
ఇందిరా గాంధీ జాతీయ వృద్ధాప్య పెన్షన్ పథకం	1995	65 ఏళ్లు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ వయస్సు ఉండి పేదరికంలో మగ్గుతున్న వృద్ధ భారతీయులకు పింఛన్లు అందించడం. ఈ పథకం కింద 60 నుంచి 79 ఏళ్ల మధ్య వారికి నెలకు కనీసం రూ.200, 80 ఏళ్లు పైబడిన వారికి రూ.500 చెల్లించే వెసులుబాటు కల్పించారు.
జాతీయ కుటుంబ ప్రయోజన పథకం	1995	కుటుంబ యజమాని మరణిస్తే కుటుంబ నాయకుడిగా (కుటుంబ బాధ్యతలు తీసుకున్న) మారిన వ్యక్తి 20,000 అందించడం.

జవహర్ గ్రామ సమృద్ధి యోజన	1999	మంచి పాఠశాలలు, గ్రామీణ మరియు పట్టణ రహదారులను అనుసంధానం చేయడం మరియు ఆసుపత్రులను ప్రారంభించడం వంటి గ్రామీణ సమాజాలకు అందించే సౌకర్యాలను అప్ గ్రేడ్ చేయడం ద్వారా BPL కుటుంబాలకు స్థిరమైన ఆదాయాన్ని అందించడం.
అన్నపూర్ణ యోజన	1999 to 2000	పేదరికాన్ని ఎదుర్కోవడానికి ఈ కార్యక్రమం ప్రమాణాలకు సరిపోయే వృద్ధులకు ప్రస్తుతం జాతీయ వృద్ధాప్య పింఛను పథకంలో నమోదు చేయని 10 కిలోల బరువున్న ఆహార ధాన్యాలను అందిస్తుంది.
పని కోసం ఆహారం కార్యక్రమం	2000	ఫుడ్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా రాష్ట్రాలకు ఉచిత ఆహార ధాన్యాలను ఇచ్చింది, కానీ కాలక్రమేణా, సరఫరా అస్థిరంగా మరియు నెమ్మదిగా పెరిగింది.
సంపూర్ణ గ్రామీణ రోజ్ కర్ యోజన	2003	ఈ గేమ్ యొక్క ప్రధాన లక్ష్యాలు సమాజంలోని అణగారిన వర్గాలకు ఆహారం మరియు పోషకాహార స్థిరత్వాన్ని అందించడం, గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో వేతన ఉద్యోగాలను మరియు దీర్ఘకాలిక ఆర్థిక వ్యవస్థను ప్రోత్సహించడం.
మహాత్మా గాంధీ జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ చట్టం	2005	ఈ చట్టం ప్రతి గ్రామీణ కుటుంబానికి సంవత్సరానికి 100 రోజుల ఉపాధి హామీనిస్తుంది. మూడింట ఒక వంతు పోస్టులను మాత్రమే మహిళలతో భర్తీ చేయాలని భావిస్తున్నారు. ఈ చట్టం ప్రకారం, జాతీయ ఉపాధి హామీ కోసం కేంద్ర ప్రభుత్వం నగదును కూడా అందిస్తుంది. ఈ కార్యక్రమాన్ని అమలు చేయడానికి, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కొత్త ఉపాధి హామీ నిధులను కూడా ఏర్పాటు చేస్తాయి. ప్రోగ్రామ్లో పాల్గొనే వ్యక్తికి 15 రోజులలోపు ఉపాధి కల్పించకపోతే, వారు రోజువారీ ఉపాధి ప్రయోజనానికి అర్హులు.
జాతీయ ఆహార భద్రతా మిషన్	2007	బాధ్యతాయుతమైన ప్రాంత అభివృద్ధి మరియు పెరిగిన ఉత్పాదకత ద్వారా, దేశాలు నియమించబడిన జిల్లాలు మరియు గోధుమలు, బియ్యం, పప్పుధాన్యాలు మరియు ముతక ధాన్యాలను ఉత్పత్తి చేయగలవు.
జాతీయ గ్రామీణ జీవనోపాధి మిషన్	2011	గ్రామీణ ప్రాంతాల్లోని పేదలకు నమ్మకమైన నెలవారీ చెల్లింపులు చేసే ఉపాధిని కల్పించడం మరియు వారి అవసరాలను వైవిధ్యపరచడం వంటి వాటి నుండి ఇది ఉద్భవించింది. స్థానిక స్థాయిలో, వెనుకబడిన ప్రాంతాన్ని ఆదుకోవడానికి స్వయం సహాయక బృందాలను అభివృద్ధి చేస్తారు.
జాతీయ పట్టణ జీవనోపాధి మిషన్	2013	ఇది పట్టణ పేదలను స్వయం-సహాయ సంస్థలలోకి తీసుకురావడం, మార్కెట్ ఆధారిత ఉపాధికి దారితీసే నైపుణ్యాభివృద్ధికి అవకాశాలను అందించడం మరియు నిధులను సులభంగా అందుబాటులో ఉంచడం ద్వారా ప్రజలు వారి స్వంత వ్యాపారాలను ప్రారంభించడంలో సహాయపడటంపై దృష్టి పెడుతుంది.

ప్రధానమంత్రి జన్ ధన్ యోజన	2014	పింఛన్లు, సబ్సిడీ, బీమా, ఇతర ప్రయోజనాలను నేరుగా 1.5 కోట్ల మంది బ్యాంకు ఖాతాల్లో జమ చేయడమే లక్ష్యంగా పేదరిక నిర్మూలన కార్యక్రమాలను చేపట్టారు. సమాజంలోని పేద వర్గం ఇలాంటి ప్రయోజనాలకు ఉద్దేశించిన ప్రేక్షకాదరణ.
ప్రధానమంత్రి కౌశల్ వికాస్ యోజన	2015	ఈ ప్రోగ్రామ్ ఇటీవల ఉద్యోగంలో చేరిన వారిపై, ముఖ్యంగా పదో తరగతి, పన్నెండో తరగతి డ్రాపవుట్స్, ఎంప్లాయిమెంట్ ఎక్స్‌జెంజై దృష్టి పెడుతుంది.
సంసద్ ఆదర్శ గ్రామ యోజన	2014	2019 చివరి నాటికి, మూడు కమ్యూనిటీలకు అవసరమైన సంస్థాగత ప్రీమ్యర్స్ మరియు మౌలిక సదుపాయాలను ఏర్పాటు చేయండి.
ప్రధానమంత్రి జీవన్ జ్యోతి బీమా యోజన	2015	ఈ కార్యక్రమం సమాజంలోని అల్పదాయ, అణగారిన వర్గాలకు జీవిత బీమాను అందిస్తుంది.
ప్రధానమంత్రి సురక్ష బీమా యోజన	2015	ఈ పథకం కింద సామాజికంగా, ఆర్థికంగా వెనుకబడిన వర్గాలకు చెందిన వారికి జీవిత బీమా పాలసీలు అందుబాటులో ఉంటాయి.
జాతీయ ప్రసూతి ప్రయోజనాల పథకం	2016	19 సంవత్సరాలు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ వయస్సు ఉన్న పిల్లల తల్లులకు 6000 రూపాయలు ఇవ్వడం ద్వారా ఆర్థిక సహాయం అందుతుందని ఈ కార్యక్రమం హామీ ఇస్తుంది. ఈ ఆర్థిక సహాయం బిడ్డ పుట్టడానికి సుమారు 12 నుండి 8 వారాల ముందు అందుబాటులో ఉంటుంది మరియు బిడ్డ మరణించిన తర్వాత కూడా ఇప్పటికీ అందుబాటులో ఉంటుంది.
ప్రధానమంత్రి ఉజ్వల యోజన	2016	ఈ కార్యక్రమం వెనుకబడిన వర్గాలకు చెందిన 50 మిలియన్ల కుటుంబాలకు ఎల్పిజి కనెక్షన్లను పొందడానికి హామీ ఇస్తుంది.
ప్రధానమంత్రి గరీబ్ కళ్యాణ్ యోజన	2016	అప్రకటిత ఆదాయంలో 50 శాతానికి సమానమైన ఛార్జీని చెల్లించడం ద్వారా, ఈ వ్యూహం ప్రాసిక్యూషన్ నుండి తప్పించుకుంటూ వివరించలేని నల్లదనాన్ని బహిష్కరణ చేయడానికి అవకాశాన్ని కల్పిస్తుంది. ఐరాస కరస్పాండెంట్ తమ ఆదాయంలో అదనంగా 25% ఈ కార్యక్రమానికి ఏరాళంగా ఇస్తారు, ఇది నాలుగు సంవత్సరాల వడ్డీ లేని రాబడికి అర్హత కలిగి ఉంటుంది.
సౌర చరఖా మిషన్	2018	పేదరికాన్ని నిర్మూలించడానికి భారతదేశం యొక్క ప్రణాళికలలో ఒకటి దేశంలోని అభివృద్ధి చెందిన ప్రాంతాలలో సోలార్ చరఖా క్లస్టర్లను ఏర్పాటు చేయడం ద్వారా సుమారు 1 లక్ష మందికి ఉద్యోగాలు ఇస్తుంది.

జాతీయ పోషకాహార మిషన్ (పోషన్ అభియాన్)	2018	దేశవ్యాప్తంగా పిల్లల పోషకాహార స్థితిని మెరుగుపరచడం మరియు పోషకాహార లోపం రేటును తగ్గించడం ఈ కార్యక్రమం లక్ష్యం. అదనంగా, ఇది చిన్న పిల్లలు, తల్లి పాలిచ్చే తల్లులు మరియు గర్భిణి మరియు సంతాన కోమారదశకు ప్రయోజనం చేకూరుస్తుంది.
ప్రధాన మంత్రి శ్రమ యోగి మాన్ ధన్	2019	అసంఘటిత ఉద్యోగుల సామాజిక భద్రత, వృద్ధాప్యంలో భద్రతకు పూర్తి భరోసా కల్పించేందుకు కేంద్ర ప్రభుత్వం శ్రీకారం చుట్టింది.
ప్రధాన మంత్రి వీధి వ్యాపారులు ఆత్మనిర్భర్ నిధి PM SVanidhi	2020	కోవిడ్ 19 వ్యాప్తితో ప్రభావితమైన వీధి వ్యాపారులకు ఈ కార్యక్రమం సూక్ష్మ రుణ అవకాశాలను అందిస్తుంది.

Economy Study Material	
Union Budget 2023-24 -Telugu	National Income and Related Concepts-Telugu
Major sector in Indian Economy-Telugu	Monetary system – Telugu
Economic Reforms	Poverty measurement in India

మరింత చదవండి	
తాజా ఉద్యోగ ప్రకటనలు	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి
ఉచిత స్టడీ మెటీరియల్ (APPSC, TSPSC)	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి
ఉచిత మాక్ టెస్టులు	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి
Adda247 తెలుగు APP	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి